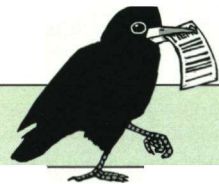

Korte Mededelingen

Succesvolle acties tegen vogeljacht in Italië

Ondanks Europese regelgeving is er rond de Middellandse Zee nog heel veel mis ten aanzien van de vervolging van (trek)vogels. En niet alleen daar, zo laten de beelden zien op de website van het Komitee tegen den Vogelmoord (CABS) (<http://www.Komitee.de>). Beelden waarvan men niet vrolijk wordt. Van 6 oktober tot 4 november verbleven tijdens

de najaarstrek zeventig vrijwilligers afkomstig uit heel Europa in een kamp in de omgeving van Brescia (Italië). Dit kamp was georganiseerd door de CABS. In die periode hielden ze zich bezig met het zoeken naar en het vernietigen van vogelvangmiddelen. Ook attendeerden ze justitie op actief in het veld bezig zijnde vogelvaarders. Deze vrijwilligers slaagden erin ruim 1400 verschillende soorten vanginstallaties te slopen (de beruchte

archetti's) en de hand te leggen op 140 mistnetten. Het aantal strikken en lijmstokken was 'aanzienlijk'. Bovendien konden ze de politie attent maken op 35 'heterdaadjes'. Sinds de CABS in 2001 met haar 'najaarsantivogeljachtkampen' begon, kan het comité prat gaan op een dalende trend ten aanzien van het aantal vastgestelde 'traps', van 12.000 in 2001 tot 1400 in 2006. Zowel het aantal netten als 'snap traps' bleven op hetzelfde niveau. Wèl leverde 2007 een nieuw record op voor wat betreft het aantal in de kraag gepakte vogelstropers. Ten tijde van het CABS-kamp in Brescia kwam de Italiaanse anti-jachtbond (de LAC) ook in actie op Sardinië. Hier werden 6000 strikken van paardehaar voor de vangst van trekvogels vernietigd.
Bron: Birding World 21 (2008), Nummer 2. GLO

Ecologen kunnen effect klimaatverandering op trekvogels voorspellen

Trekvogels zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van rust- en voedselgebieden die ze onderweg aandoen. Als die pleisterplaatsen door milieuveranderingen wegvallen, bestaat de kans dat de vogels hun broedgebied niet of in slechte conditie bereiken. Ecologen van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO) hebben een model gemaakt waarmee ze kunnen berekenen wat de gevolgen zijn als het voedselaanbod op een tussenstop verandert. Zo kunnen ze ook het effect voorspellen dat klimaatverandering op trekvogels heeft.

Het bewijs dat het rekenmodel betrouwbare voorspellingen oplevert werd gepubliceerd in het Journal of Animal Ecology. Daarbij is de voorspelling hoe een 'modelgans' zou reageren op de klimaatveranderingen vanaf de jaren negentig vergeleken met hoe Kleine Rietganzen in werkelijkheid hun gedrag hebben aangepast tussen 1990 en 2004. Het bleek dat het model en de werkelijk-

heid behoorlijk met elkaar overeenkwamen. Doordat is aangetoond dat het rekenmodel een hoge voorspellende waarde heeft, zou het prima gebruikt kunnen worden door internationale beleidsmakers. Op grond van de berekeningen kan bepaald worden welke gebieden langs de complete trekroutes betere bescherming verdienen. Zo zouden de vogels de kans krijgen om zich aan te passen aan het veranderende klimaat.

De voor het toetsen van het rekenmodel zo belangrijke gegevens van de Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus* zijn verkregen in een internationaal samenwerkingsproject van onderzoekers van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW), het Nationale Milieu Onderzoeksinstituut uit Denemarken (NERI) en het Noorse Instituut voor Natuuronderzoek (NINA). Gedurende een periode van bijna vijftien jaar is precies bijgehouden wanneer geringde ganzen op de verschillende locaties arriveerden en wanneer ze weer verder trokken. De belangrijkste factor om door te trekken is volgens onderzoekster dr. Silke Bauer de toestand van de plantengroei op de volgende pitsstop. 'Ze weten als het ware hoe ver het voorjaar een paar honderd kilometer verderop is. Zo komen ze precies aan op het moment dat het voedselaanbod het gunstigste voor ze is. De aanvang van de lente is één van de variabelen in ons rekenmodel. Daarmee kunnen we dus voorspellen hoe de ganzen reageren als het voedselaanbod verschuift door de klimaatverandering'.

De Kleine Rietgans leeft gescheiden in twee aparte groepen. De Spitsbergen-populatie

Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus*.
Bron: Persdienst NIOO.

overwintert in Denemarken, Nederland en België en vliegt via Noorwegen naar Spitsbergen. De andere populatie brengt de winter door in Engeland en vliegt vandaar naar Groenland of IJsland. De ganzen moeten aankomen op het moment dat de toendra's sneeuwvrij zijn en weer vertrekken voordat de vorst toeslaat. Ook de reis vergt een nauwkeurige planning om onderweg voldoende 'op te vetten'. De trekvogels blijken hun planning aan te passen aan de klimaatverandering, maar dat is niet altijd mogelijk. Bijvoorbeeld omdat ze uitwijken naar boerenland waar mensen ze wegjagen. Internationale afspraken over het beheer van de hele trekroute zouden een oplossing kunnen bieden.

BRON: Persbericht NIOO.

LITERATUUR:

Bauer, S., M. van Dinther, K.-A. Høgda, M. Klaassen & J. Madsen (2008): The consequences of climate-driven stop-over sites changes on migration schedules and fitness of Arctic geese. *Journal of Animal Ecology*. Zie: <http://www.blackwell-synergy.com/doi/abs/10.1111/j.1365-2656.2008.01381.x>.

Koolmezen doen het op karakter

Mensen vinden elkaar meer op grond van hun persoonlijkheid dan op basis van hun uiterlijk, zo wordt gezegd. Dieren daarentegen – vogels met name – zouden vooral met hun uiterlijk pronken om aantrekkelijk te worden voor het andere geslacht. Dat laatste blijkt niet het hele verhaal, want bij Koolmezen speelt karakter wel degelijk een rol in de voortplanting. Dit blijkt uit een studie van een groep biologen onder leiding van dr. Kees van Oers van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW). Koolmeesvrouwtjes van paartjes die sterk overeenkomen in karakter, paren aanzienlijk vaker buiten de deur dan vrouwtjes van andere koppeltjes, vonden Van Oers en de zijnen. Ze hebben dus relatief veel buitenechtelijke nakomelingen. Aldus speelt persoonlijkheid een rol bij de seksuele selectie, schetst de studie, die verschijnt in het septembernummer van het tijdschrift 'Animal Behaviour'. Hoe meet je echter karakter? In de buurt van Arnhem vingen de onderzoekers Koolmezen en brachten die naar een

laboratoriumruimte met vijf kunstmatige bomen. Daar werden de dieren vrijgelaten. Vervolgens telden de onderzoekers het aantal bewegingen dat de dieren binnen twee minuten na hun vrijlating maakten in en tussen die bomen. Dat gaf een maat voor het tempo waarin de vogels hun nieuwe omgeving exploreerden en dus voor hun ondernemingszin.

Koolmezenpaartjes die bestonden uit twee 'vlugge' individuen, bleken – na DNA-onderzoek – meer buitenechtelijke nakomelingen te hebben dan 'gemengde' koppels. Datzelfde gold voor paartjes van twee 'langzame' individuen: ook de vrouwtjes daarvan deden het relatief vaak buiten de deur. Pikant detail: de vaders van de buitenechtelijke jongen verschilden niet van de reguliere echtgenoten wat betreft ondernemingszin, gewicht, grootte, enzovoorts. Dat lijkt erop te wijzen dat de vrouwtjes die paarden met een 'vreemd' mannetje, niet op zoek waren naar betere genen.

Wat dan wel de reden is voor het gemeten verschil in buitenechtelijkheid weten de onderzoekers niet. Ze sluiten niet uit dat de verklaring voor het buitenechtelijke gedrag van de 'langzaam-langzaam'-paartjes verschilt van de verklaring voor hetzelfde buitenechtelijke gedrag van de 'vlug-vlug'-stelletjes. Wat die laatste betreft: de meer ondernemende mannetjes worden geacht vaker de confrontatie aan te gaan met andere mannetjes. Misschien openen ze daarmee extra mogelijkheden voor hun eveneens 'vlugge' vrouwtjes om vreemd te gaan, aldus de onderzoekers. Bron: Persbericht NIOO-KNAW.

NIKON ED 50A, klein telescoopje, grote prestaties

Op het Vogelfestival 2007 in de Flevopolder stond hij als 'Klein Duimpje' tussen de 'reuzen van telescopen' van Zeiss, Leitz, Bynolyt, Kowa en Swarovsky: de ED 50A van Nikon. Of zoals u wilt, als een Strandloper tussen de ganzen. Loerend naar de rietkragen aan de overzijde van de Keersluisplas maakte het voor mij optisch niet zo veel uit of ik door één van de grote telescopen of dit kleintje van Nikon keek. Goed, op het eerste gezicht waren helderheid, scherpte en contrast een tikkeltje minder. Maar voor

zo'n kleine en lichte en goedkope (!) telescoop was het beeld ongelooflijk goed. Het leek mij een ideaal stukje optiek voor verre vliegvakanties waarin ook een paar dagen gevogeld wordt en waarbij bagage wel wat in gewicht en omvang gelimiteerd is. De bekendheid met de optische kwaliteit van Nikonlenzen gaven dat kleine formaat en gewicht de doorslag. Ik kocht dat telescoopje. Ik was toch benieuwd naar een vergelijking met één van de toppers van de telescopen en voerde daarom een eenvoudig testje uit. Collega Herman van der Klis – fiere eigenaar van een Kowa TSN 883 – bood zijn optiek ter vergelijking aan. Het werden geen uitgebreide optische metingen, maar op de praktijk toegespitste vergelijkingen. Op een bewolkte dag beide telescopen (met een zoomoculair) naast elkaar gezet op 30 m afstand van een blinde muur waarop een pagina van *het Vogeljaar* geplaatst was. De resultaten van de vergelijking tussen de Kowa TSN 883 en de Nikon ED 50A zijn te zien in Tabel 1.

Beide telescopen zijn vergeleken met veertigmaal vergroting en hebben ongeveer eenzelfde gezichtsveld (beeldveld). Normaliter wordt het gezichtsveld gemeten (berekend?) op 1 km, maar 30 m afstand hoort meer bij een vogelaar. Het gezichtsveld van Nikon is iets kleiner en dat wordt 161 cm (op 30 m) bij een dertienmaal vergroting (een zoom-oculair is bijna onmisbaar om je vogel in het veld te kunnen vinden. Dat doe je met de zwakste vergroting). Op veertigmaal staat bij beide telescopen een Blauwe Reiger op 30 m afstand formaatvullend in beeld. Kowa kan op deze afstand nog meer details laten zien door de vergroting naar zestigmaal te verhogen.

Beeldkwaliteit is op eenvoudige wijze bekeken door een pagina van *het Vogeljaar* met een telescoop te lezen (geeft een

nieuwe dimensie aan het vogelen!). Ook dat is gebeurd op die zwaarbewolkte dag. Voor Nikon is bij een veertigmaal vergroting de tekst nog leesbaar op maximaal 23 m. Met een vergroting van veertigmaal kan dat met Kowa nog op 30 m! En door de vergroting op te draaien tot zestigmaal is er op 38 m ook een leesbaar *Vogelaar* beschikbaar.

De grootste verschillen zitten in het gewicht en de prijs: vergeleken met de optische zwaargewicht Kowa TSN 883 is deze Nikon bijna driemaal zo licht en ruim drie keer zo goedkoop. Voeg daarbij de mechanische kwaliteit van de Nikon-optiek en de vogelaar wiens (vakantie)-bagage in volume en gewicht beperkt is, heeft een uitstekend alternatief.

Maar daar komt een tweede voordeel bij: een lichtgewicht statief met panoramakop! Zo'n lichtgewicht statiefje is prima onder dit telescoopje. Die heb je al vanaf zo'n € 65,-. Ultralichtgewicht carbon statieven komen al gauw boven de € 250,- en voor een goede lichtgewicht (vloeistofgedempte) videokop mag je al gauw € 100,- rekenen. Stabiliteit is hier een eerste vereiste. Mijn combinatie van Gitzostatief (G1027) met een Man-

frotto-videokop (700RC2) wegen samen 1317 g. De maximale hoogte bedraagt hier 1,30 m en ingeschoven is de lengte (met videokop) 55 cm. Compleet met Nikon ED 50A weegt dat net geen 2 kg. En dat voordeel in gewicht wordt tijdens een dagje vogelen alleen maar groter...

	Nikon ED 50A	Kowa TSN 883
Zoomoculair	13 – 40x	20 – 60x
Objectiefdiameter	50 mm	88 mm
Lengte	21 cm	43 cm
Gewicht	630 gram	1828 gram
Gezichtsveld op 30 m	70 cm (bij 40x)	78 cm (bij 40x)
Pagina nog te lezen op	23 m	30 m
Prijs (bij Kamera-Express)	ca. € 580,-	ca. € 1900,-

Tabel 1 - Vergelijking van de testresultaten tussen de Nikon ED 50A en Kowa TSN 883.

De 1828 g wegende Kowa TSN 883 vraagt een zwaarder statief en videokop om stabiliteit te waarborgen. En als ik daarvoor een professioneel statief (Manfrotto 055DB) met videokop (Manfrotto 12BRC) gebruik, wordt het totaalgewicht 5,1 kg (ingeschoven 73 cm lang, maximale hoogte 1,84 m).

Vergeleken met toptelescopen mag de Nikon ED 50A optisch iets minder zijn, de voordelen van prijs, gewicht en een lichter (kleiner) statief zorgen hier voor een aangename compensatie. In vogeltermen: een dagje vogelen met deze lichtgewicht laat je lopen als een strandloper, met zware optiek wordt het meer iets van een ganzepas...

Relevante websites: <http://www.nikon.nl>, <http://www.kowascope.com>, <http://www.kamera-express.nl>.

■ Henri W. Groeneveld, A. Schweitzerlaan 37, 3451 EB Vleuten.

Zevende EOU-conferentie

21 tot 26 augustus 2009 in Zürich

De Europese Ornithologische Unie (EOU) is opgericht om te dienen als platform voor het uitwisselen van informatie over de vooruitgang en de kennis van de ornithologie in al haar aspecten. De tweejaarlijkse conferenties zijn een ideaal

middel om in contact te komen, ideeën uit te wisselen en kennis uit te dragen. Het bestuur van de EOU en het plaatselijke organisatiecomité nodigen u van harte uit tot het bijwonen van de Zevende EOU-conferentie die zal worden gehouden in de Universiteit van Zürich van 21 tot 26 augustus 2009!

Het doel van de conferentie is een breed scala van onderzoekers op het gebied van ecologie, evolutie, fysiologie, morfologie, systematiek en biologische aspecten van vogelbescherming bijeen te brengen en in staat te stellen ideeën uit te wisselen en van gedachten te wisselen over toekomstige onderzoeksprojecten. Onderzoek aan vogels heeft nog steeds veel te bieden aan zowel basis- als toegepaste onderzoeksterreinen. Er zijn ook nog veel uitdagingen en wij kunnen die oplossen.

Informatie over deze conferentie en over accommodatie, de registratie en over de kosten voor deelname zijn te vinden op internet: <http://www.eou2009.ch/>. U kunt ook contact opnemen via e-mail: info@eou2009.ch.

Informatie over het programma, lezingen en over het indienen van bijdragen is te vinden op internet via: <http://www.ucc.ie/en/eou2009/>.

Vragen over het wetenschappelijke programma kunt u stellen per e-mail: EOU2009Programme@ucc.ie.